

Wiktor Zygmunt SAS-HOSZOWSKI był synem Stanisława i Michaliny z domu Posuchowskiej. Urodził się 20 kwietnia 1873 r. w Łysej Górze, powiat Skalać, w Galicji Wschodniej, w rodzinie ziemiańskiej o bogatych tradycjach patriotycznych. Początkowo kształcił się w Skalać, gdzie ukończył szkołę ludową, a następnie w 1891 r. gimnazjum w Tarnopolu. W latach 1891–1893 studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Podczas nauki w gimnazjum oraz w okresie studiów był organizatorem i czynnym członkiem tajnych organizacji młodzieży niepodległościowej, których celem było

rozbudzenie, utrzymanie i pogłębianie wiary w odzyskanie przez Polskę niepodległości. Po dwóch latach studiów przerwał je i zaciągnął się jako ochotnik do armii austriackiej. Służył w niej od 1 października 1893 r. do 31 października 1918 r., przez ponad 25 lat przechodząc kolejne szczeble kariery wojskowej – awansując kolejno na kadeta, podporucznika, porucznika, rotmistrza i majora.

W wojsku austriackim większość służby spędził w żandarmerii, która odpowiadała za bezpieczeństwo i porządek publiczny na prowincji i w miastach, będąc przed wybuchem I wojny światowej m.in. komendantem kilku jej jednostek terenowych. To wówczas zdobył także ważne doświadczenie w organizowaniu i zarządzaniu służbami policyjnymi. Podczas I wojny światowej początkowo realizował zadania wywiadowcze w rejonie Karpat i byłej Kongresówki. Następnie w 1915 r. został przydzielony do Naczelnego Dowództwa Miasta Lwowa. Tu podczas służby w wielu przypadkach ratował od więzienia i kary śmierci zaangażowanych w walkę niepodległościową Polaków. Dlatego jako politycznie podejrzany został usunięty ze sztabu komendy i wcielony do lwowskiej jednostki austriackiej żandarmerii.

We Lwowie zastał go upadek monarchii habsburskiej i próba przejęcia miasta przez Ukraińców, którzy w nocy z 31 października na 1 listopada 1918 r. rozpoczęli działania militarne, podejmując walki z nielicznymi oddziałami polskimi i organizacjami paramilitarnymi ludności cywilnej. Pierwszego dnia walk został internowany w zajętych przez Ukraińców koszarach żandarmerii austriackiej. Po uwolnieniu wstąpił do Żandarmerii Obrony Lwowa i zajął się tworzeniem na tyłach walczących oddziałów formacji bezpieczeństwa przeznaczonej do ochrony ludności i jej mienia przed grabieżą. Wspólnie z pozostałymi pod jego rozkazami żandarmami brał także udział w bezpośrednich starciach z Ukraińcami. Po opanowaniu miasta przez Polaków, wraz z przesuującym się frontem, już jako komendant Żandarmerii Polowej, a następnie Krajowej z podległymi mu oddziałami zapewniał bezpieczeństwo i porządek na obszarach zajętych przez Wojsko Polskie.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego pełnił wiele ważnych funkcji. Po uchwaleniu ustawy z 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej został komendantem Policji Państwowej dla byłej Galicji. Natomiast po jej likwidacji, 10 listopada 1921 r., powołano go na stanowisko zastępcy komendanta głównego, a 18 kwietnia 1922 r. objął stanowisko komendanta głównego Policji Państwowej. Kolejne awanse były wynikiem uznania jego wysiłku i determinacji w działaniach na rzecz budowy i unifikacji służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarze byłej Galicji. Piastując najwyższe policyjne funkcje, aktywnie uczestniczył w organizowaniu

na terenie Śląska – Policji Województwa Śląskiego, przeprowadził także gruntowną reorganizację służby śledczej. Za swą działalność wojskową i policyjną w odrodzonym państwie polskim był wielokrotnie nagradzany, m.in. Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Niepodległości.

17 marca 1923 r. został odwołany z zajmowanego stanowiska komendanta głównego Policji Państwowej, a w lutym 1924 r. przeszedł na emeryturę. Powodem jego odwołania i odejścia ze służby była sprawa zabójstwa pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Gabriela Narutowicza, i co mu wówczas zarzucano, niedostateczny nadzór nad podległą mu policją. Powrócił wówczas do rodzinnej Małopolski Wschodniej, gdzie od 1927 r. pracował w lwowskim sądzie i realizował się społecznie m.in. w Związku Obrońców Lwowa, Związku Oficerów Rezerwy, Małopolskiej Straży Obywatelskiej oraz Głównym Zarządzie Ochotniczej Straży Pożarnej. W 1934 r. przeniósł się do Chodorowa w województwie stanisławowskim, gdzie mieszkał do wybuchu II wojny światowej. Po agresji ZSRR na Polskę, najprawdopodobniej pod koniec września 1939 r., został aresztowany i osadzony wraz z grupą przedstawicieli małopolskiego ziemiaństwa w Tłumaczu, a później w Stanisławowie. 24 grudnia 1939 r. wywieziono go na wschód do Chersonia. Następnie przebywał w więzieniu w miejscowości Mikołajów. Dalsze jego losy są nieznane. Prawdopodobnie został zamordowany wiosną 1940 r. Miejsce jego pochówku nie jest znane.

Wiktor Sas-Hoszowski był osobą wyjątkową w dziejach polskich organizacji bezpieczeństwa. Kiedy upadło imperium Habsburgów i odradzała się niepodległa Polska, na terenie Małopolski Zachodniej i Wschodniej, a więc i na obszarze obecnego Podkarpacia, organizował struktury Żandarmerii Krajowej, a następnie Policji Państwowej – formacji, która przez następne dwie dekady odpowiadała za bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny na obszarze II Rzeczypospolitej.

W roku setnej rocznicy powołania Policji Państwowej uhonorowano Wiktora Zygmunta Sas-Hoszowskiego odsłonięciem w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie tablicy pamiątkowej upamiętniającej jego postać.

Od 29 marca 2019 r. jest on patronem policji województwa podkarpackiego.

opracował: podkom. Marcin Dziubak

**WIKTOR
ZYGMUNT
SAS HOSZOWSKI
1873 - 1940**

**PATRON POLICJI
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO**

**KOMENDANT POLICJI PAŃSTWOWEJ
DLA BYŁEJ GALICJI - TWÓRCA STRUKTUR POLICJI
PAŃSTWOWEJ NA PODKARPACIU 1919 - 1921**

**KOMENDANT GŁÓWNY POLICJI PAŃSTWOWEJ
1922 - 1923**

**WIĘZIEŃ NKWD
MIEJSCE ŚMIERCI I POCHÓWKU NIE JEST ZNANE**

**W ROKU JUBILEUSZU 100-LECIA POWOŁANIA
POLICJI PAŃSTWOWEJ
POLICJANCI I PRACOWNICY POLICJI
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO**

RZESZÓW, 2019 r.